

93È ANIVERSARI DE LA IMPLANTACIÓ DEL SOMETENT A TOTA ESPANYA (18 DE SETEMBRE DE 1923).

-MILÍCIES "POPULARS" AL SERVEI DE LA DICTADURA-

Sometents armats de Catalunya. 24 de març de 1921 – 24 d'abril de 1921.

Autor no identificat

ANC1-330-N-53

Descripció

La imatge correspon a un cartell, imprès l'any 1921, en motiu de la celebració d'un acte commemoratiu en honor al sometent de Catalunya a Montserrat, concretament, una cerimònia de benedicció i entrega de banderes al sometent de Barcelona.

Interès del document

El cartell, amb un fort contingut simbòlic, ens il·lustra molts aspectes relatius a la naturalesa i ideologia del Sometent de la Catalunya d'aquella època.

A partir de la seva anàlisi es pot aprofundir en la descripció del Sometent i de les funcions que realitzava, així com també en la seva història.

Així mateix, conté pistes per mitjà de les quals es poden identificar les raons que expliquen l'intent de la dictadura de Primo de Rivera per expandir l'ús d'aquesta institució armada a la resta del territori espanyol i, per tant, facilita la comprensió d'aquest període històric.

Context

El Sometent era una milícia popular d'origen medieval que actuava dins l'àmbit rural català. Tenia per missió vetllar pel manteniment de l'ordre i ajudar a les autoritats a perseguir bandolers i persones considerades criminals i/o buscades per la justícia. Al llarg dels segles, el Sometent va anar subsint, si bé tot abolint-se i restaurant-se en funció de la situació política del moment.

Després que la Primera República Espanyola l'abolís (1873-1874), durant la Restauració borbònica el Sometent va ser reimplantat després que els grans propietaris rurals del camp català pressionessin perquè es constituís de nou amb la finalitat de garantir l'ordre i protegir la propietat en un context marcat pel desenvolupament de la Tercera Guerra Carlina (1872-1876), de la qual la Catalunya rural en va ser un dels seus principals escenaris. Acabada la guerra i derrotats els carlins, tanmateix, el Sometent no va ser abolit i va ser aprofitat pels grans propietaris agraris catalans per tal de defensar els seus propis interessos, sovint per combatre mitjançant la coacció les reivindicacions del camperol més humils que s'organitzaven sindicalment i lluitaven per tal de millorar les seves condicions de vida i treball. D'aquesta manera, el Sometent es va convertir en una institució molt conservadora que no gaudia de simpaties entre la majoria de les classes populars, les quals l'identificaven com un simple braç armat al servei dels poderosos.

El mes de setembre de 1923, el general Miguel Primo de Rivera va donar un cop d'Estat i, amb el suport del rei Alfons XIII, va instaurar una dictadura militar. Una de les raons principals per les quals es va produir el cop d'Estat va ser el clima de convulsió i violència social en què estava immers el país arran de la crisi econòmica i el desgast del sistema polític de la Restauració. Així doncs, poc després de donar el cop d'Estat, una de les primeres decisions que va prendre Primo de Rivera va ser la implantació del Sometent arreu del territori espanyol. Per mitjà d'aquesta mesura, el dictador pretenia crear un cos popular de suport a les autoritats amb la finalitat de garantir el manteniment de l'ordre i crear un instrument per enaltir la fidelitat al règim i els valors que exaltava (religió, patriotisme i lleialtat a la monarquia) a través del foment de la militància popular activa al Sometent.

Aquesta iniciativa presa per Primo de Rivera, va resultar ser un fracàs. El Sometent va acabar convertint-se en una institució en la qual van acabar militant solament persones vinculades als sectors socials que donaven suport el règim: grans propietaris rurals, grans empresaris, cacics locals, etc. D'altra banda, el règim va anar atorgant progressivament múltiples competències i privilegis al Sometent, fet que sovint va provocar abusos d'autoritat per part dels seus membres. Tot plegat va provocar que, independentment dels intents del règim per promocionar-lo i popularitzar-lo entre la ciutadania, el Sometent gaudís de molt poc suport popular. D'aquesta manera s'explica que una vegada va caure la dictadura fos abolit de nou, també a Catalunya.

Qüestions:

- Observeu el lema que apareix a la dreta de l'imprès. Poseu-lo en relació amb la ideologia i naturalesa del Sometent instaurat durant el darrer terç del s. XIX.
- Observeu els escuts que apareixen als laterals. Identifiqueu-los.
- Observeu la part central de l'imprès. Identifiqueu els dos elements principals. Digueu què són i què representen i poseu-los en relació amb la decisió de Primo de Rivera d'implantar el sometent arreu del país.

Per continuar indagant:

Fonts arxivístiques

Acte de lliurament d'armes a membres del sometent de Barcelona. Autor: Brangulí (Fotògrafs). 1925-1930. ANC1-42-N-25189.

Alfons XIII, rei d'Espanya, condecora a un dirigent del Sometent Armat de Sant Gervasi de Cassoles, Barcelona. 1925-1930. Autor: Brangulí (Fotògrafs). ANC1-42-N-25169.

Alfons XIII, rei d'Espanya, passa revista a les forces del sometent, de camí a la Comandància de Sometens. 1926. Autor: Brangulí (Fotògrafs). ANC1-42-N-25170.

Cesar del Villar, capità general de Catalunya, saluda a Josep Colomer, anomenat Cues, caporal del Sometent del Masnou que va participar en la detenció de Francesc Ferrer i Guàrdia, durant la revista de l'esmentat sometent, celebrada amb motiu de la benedicció de la seva bandera, regalada pel comte de Lavern. Autor: Brangulí (Fotògrafs). ANC1-42-N-25205.

Desfilada de forces del sometent davant d'una tribuna d'autoritats. Passeig de Gràcia, Barcelona. 1925-1930. Autor: Brangulí (Fotògrafs). ANC1-42-N-25168.

Forces del sometent desfilen en una revista, Barcelona. 1922-1924. Autor: Brangulí (Fotògrafs). ANC1-42-N-25174.

Joaquim Milans del Bosch, capità general de Catalunya, passa revista al sometent d'una població catalana. 1918-1920. Autor: Brangulí (Fotògrafs). ANC1-42-N-25215.

Membres de sometents de poblacions veïnes assistents a la celebració del centenari de les batalles del Bruc. 1908. Autor: Brangulí (Fotògrafs) .ANC1-42-N-25323.

Missa de campanya celebrada amb motiu de la benedicció de la bandera del sometent, Figueres. 1921. Autor: Brangulí (Fotògrafs). ANC1-42-N-25193

Missa de campanya amb motiu de la benedicció d'una bandera del sometent. 1910-1920. Autor: Brangulí (Fotògrafs). ANC1-42-N-25216.

Processó per la benedicció [d'una bandera del sometent]. A l'esquerra un fotògraf, carregat am una escala, acompanya la comitiva per cobrir la notícia. 1915-1925. Autor: Brangulí (Fotògrafs). ANC1-42-N-25162.

Altres fonts

Real decreto instituyendo el somatén en todas las provincias españolas y en las ciudades de soberanía del territorio de Marruecos. (En línia).

<<https://www.boe.es/datos/pdfs/BOE//1923/261/A01130-01130.pdf>>. Gazeta de Madrid. Agencia Estatal Boletín Oficial del Estado. [Consulta: 16 de setembre 2016].

GONZÁLEZ CALLEJA, Eduardo. La defensa armada contra la revolución: una historia de las Guardias Cívicas en la España del siglo XX. Madrid: Consejo Superior de Investigaciones Científicas, 1995.

RISQUES, Manel (dir.). Història de la Catalunya Contemporània. Barcelona: Pòrtic, 1999.